

Inspirationspapir om klyngevejledning af projektgrupper

Studererrepræsentanterne i SAMF Akademisk Råd tog primo 2019 initiativ til at få igangsat et arbejde med det formål at udvikle projektvejledningen og blive klogere på klyngevejledningskonceptets potentialer og udfordringer.

Arbejdsgruppen har hen over foråret 2019 indsamlet og udvekslet ideer og erfaringer om forskellige vejledningsformer. Det har udmøntet sig i nærværende interne "inspirationspapir" med forskellige koncepter for klyngevejledning til generel inspiration for studienævn og vejledere på HUM og SAMF ved Aalborg Universitet (AAU). Inspirationspapiret er baseret på forskningslitteratur samt gruppens erfaringer med klyngevejledning.

Opsummering

Arbejdsgruppen har opstillet 8 fælles grundprincipper for klyngevejledning af projektgrupper:

1. **Tydlig rammesætning:** Det er vigtigt med klare regler for klyngevejledningen, samt forventningsafstemning inden vejledningsforløbet påbegyndes, så alle møder op med den rigtige indstilling og forberedelse. Klyngen skal være et kollektivt læringsrum - ikke et præstationsrum.
2. **Italesættelse af forventet læringsudbytte:** Det er vigtigt at få italesat, at klyngevejledning rummer et potentiale for et dobbelt læringsudbytte, hvor de studerende bliver klogere sammen og aktivt bruger hinanden ved at give og modtage konstruktiv feedback og -forward.
3. **Jævnlig møder i klyngen:** Hvis klyngevejledningen skal fungere godt, er det vigtigt, at klyngen mødes jævnligt, og at projektgrupperne føler sig gensidigt forpligtiget over for hinanden.
4. **Metakommunikation om fagligt fællesskab:** Vejleder(ne) skal være bevidst om, at metakommunikere om de mulige sammenhænge mellem gruppernes projekter i klyngen, da det herved bliver mere meningsfuldt og inspirerende for de studerende at følge med i de andre projektgruppers proces og høre på den feedback, de får.
5. **Grundig forberedelse:** Det bør kommunikeres klart, at det er en forudsætning for et stort læringsudbytte, at alle har sat sig grundigt ind i hinandens materialer, vel vidende at det er tidskrævende, men samtidig også en øvelse i faglig refleksiv læsning samt at give og modtage konstruktiv feedback.
6. **Ingen one-size-fits-all-model:** De forskellige modeller for klyngevejledning kan alle bringes i spil på forskellige semestre i løbet af uddannelsen.
7. **Klare retningslinjer for god studiepraksis:** Det bør ekspliciteres over for de studerende, hvor grænsen går mellem gode råd, ideudveksling, fælles diskussion og plagiat i forbindelse med klyngevejledning.
8. Det bør endvidere overvejes, hvordan **digitale værktøjer** kan understøtte klyngevejledning – fx som en kontaktplatform for projektgrupperne i en klynge mellem hver vejledningsseance eller som en platform til at dele materialer.

Hvad er klyngevejledning?

Klyngevejledning adskiller sig fra *individuel vejledning*, som traditionelt set finder sted "i et lukket rum" og typisk opfattes som en privat sag mellem én studerende og én vejleder (Niclasen 2016).

På AAU betragter vi typisk også individuel vejledning som en seance mellem én vejleder og én projektgruppe, som kan bestå af flere studerende. I forskningslitteraturen vil denne vejledningsform typisk karakteriseres som *gruppevejledning*, der er defineret ved, at flere studerende samarbejder om et fælles projekt og har tilknyttet én enkelt vejleder (Niclasen 2016).

I litteraturen er *klyngevejledning* – eller *kollektiv vejledning* som det også kaldes – defineret ved, at én enkelt vejleder superviserer en gruppe af individuelle studerende – typisk 4-6 studerende – som arbejder med hver deres projekt, men altså modtager deres vejledning i klyngen (Niclasen 2016).

Når der har været arbejdet med klyngevejledning på AAU, har vi således typisk arbejdet med en kombination af, hvad der i forskningslitteraturen defineres som klyngevejledning og gruppevejledning – nemlig *klyngevejledning af projektgrupper*.

AAU-modellen: Klyngevejledning af projektgrupper

Klyngevejledning på AAU defineres ofte som en vejledningsseance, hvor der er mere end én projektgruppe tilstede. Der kan således være to eller flere projektgrupper i en klynge.

En projektgruppe kan bestå af én eller flere studerende. På den enkelte uddannelse kan der dog stilles specifikke krav om, hvor mange studerende, der skal være i en projektgruppe for at kunne få vejledning – dog under forudsætning af, at der samtidig leves op til universitetets gennemsnitlige minimumstimer for vejledning pr. studerende pr. semester.

De enkelte projektgrupper i en klynge har typisk, men ikke nødvendigvis, den samme vejleder, hvormed der godt kan være flere vejledere tilstede på klyngevejledningsmøderne.

Det er ligeledes vurderingen, at projektgrupperne i en klynge skal samles mere end én gang i løbet af et projektforsløb for, at det kan defineres som klyngevejledning.

Tre grundmodeller for klyngevejledning af projektgrupper

Der er identificeret tre forskellige grundmodeller for klyngevejledningsforsløb over et projektsemester, hvor inden for der kan være forskellige variationer:

Model 1: "Den rene model"

4 x klyngevejledning i løbet af projektsemesteret, hvor projektgrupperne ingen individuel/gruppevejledning modtager.

Model 2: "Kombinationsmodellen"

3 x klyngevejledning efterfulgt af 1 x individuel/gruppevejledning.

- Al vejledning er i udgangspunktet en frivillig læringsmulighed, men aktiv deltagelse i klyngevejledningen kan evt. være en forudsætning for at kunne modtage den afsluttende individuelle/gruppevejledning.

- En anden variant af modellen kan være, at den afsluttende individuelle/gruppevejledning kun tilbydes de projektgrupper, som vejleder vurderer har brug for helt konkrete råd og input inden projektaflevering.

Model 3: "Den afvekslende model"

1 x klyngevejledning, 1 x individuel vejledning, 1 x klyngevejledning samt 1 x individuel/gruppevejledning

- Al vejledning er i udgangspunktet en frivillig læringsmulighed, men aktiv deltagelse i hver klyngevejledning kan evt. være en forudsætning for at kunne modtage den individuelle/gruppevejledning.
- En anden variant af modellen kan være, at den individuelle/gruppevejledning kun tilbydes de projektgrupper, hvor vejleder vurderer, at det vil forsinke processen, hvis de skal afvente supervision til næste klyngevejledningsmøde. De små individuelle/gruppevejledningsmøder imellem klyngevejledningsmøderne skal således bidrage til, at en projektgruppe på afveje hurtigt kommer tilbage på sporet og videre med deres projektarbejde (Niclasen 2016).

Struktur og indhold

I litteraturen anbefales det, at klyngevejledningen bygges op omkring nogle klare regler og en tydelig struktur, samt at der forventningsafstemmes, inden vejledningsforløbet påbegyndes. Der peges netop på, at der kan være store forskelle på de studerendes og vejleder(ne)s forventninger til eksempelvis fordeling af ansvar samt til støtte og styring i forbindelse med projektarbejdet. Hvis der er uoverensstemmelse mellem vejleders rolle og de studerendes forventninger til vejleder, vil hele vejledningsforløbet være præget negativt heraf. Ydermere har de studerende ofte høje forventninger til de ressourcer og den tid, som den enkelte vejleder kan bruge på hver projektgruppe. Ved at forventningsafstemme inden forløbet starter og få talt om rammerne for klyngevejledningen, kan mange udfordringer foregribes. Det synes derudover af stor betydning for et velfungerende klyngevejledningsforløb, at klyngen er præget af åbenhed, ærlighed og fortrolighed, samt at både vejleder(ne) og de studerende er velforberejede, engagerer sig i og selvfølgeligt efterlever de aftalte spilleregler for klyngen (Niclasen 2016).

Hvert klyngevejledningsmøde kan både tage afsæt i et skriftligt produkt eller en mundtlig pitch af et problemfelt, undersøgelsesdesign og metode, analyse mv. afhængigt af, hvor langt projektgrupperne er i projektforsøget (Nexø Jensen 2016). Hver projektgruppe får gode råd og input efter tur af de øvrige projektgrupper i klyngen og vejleder(ne). Det er afgørende for kvaliteten af klyngevejledningen, at alle er velforberejede til møderne, har læst hinandens skriftlige oplæg, og man har forventningsafstemt, i forhold til hvad vejleder(ne) og de studerende skal bidrage med.

I litteraturen indikeres det desuden, at det ikke er det faglige indhold i projekterne, der afgør, hvorvidt de studerende får et læringsudbytte af klyngevejledningen. Det kan for de enkelte projektgrupper sagtens være spændende og givtigt at få indblik i hinandens projekter, selvom der er tale om fagligt vidt forskellige projekter. Det bør derfor ikke nødvendigvis være projekternes faglige indhold, der definerer sammensætningen af en klynge (Niclasen 2016).

Styrker ved klyngevejledning af projektgrupper

Der er identificeret en række umiddelbare styrker ved klyngevejledning af projektgrupper, som adskiller denne vejledningsform fra den individuelle/gruppevejledning.

For de studerende

Helt overordnet peger flere studier på, at klyngevejledning bidrager til, at de studerende laver bedre projekter (Nexø Jensen 2016; Nicklasen 2016). Rationalet er, at de studerende får et større læringsudbytte med fra klyngen, fordi det ikke kun er vejleder, men også de øvrige projektgrupper i klyngen, der er tilgængelige og velforberedte kilder til konstruktiv feedback og værdifulde input. Ud over at modtage konstruktiv feedback fra flere end blot vejleder, får de studerende også gavn af at læse eller høre om deres medstuderendes projekter og give feedback herpå – peer learning. Ved at skulle tage stilling til, hvad der fungerer godt og mindre godt i medstuderendes projekter, får de studerende selv skærpet deres opmærksomhed på styrkerne og svaghederne ved deres eget projekt (Niclasen 2016). Som led i klyngevejledningen får de enkelte projektgrupper således inspiration fra deres medstuderende til at løse udfordringer i deres egen proces. Projektgrupperne får tænkt og reflekteret sammen i klyngen, som fungerer som et kollektivt læringsrum. Selv i situationer, hvor projektgrupperne i klyngen ikke er samme sted i processen, kan de bruge hinandens tænkning, udkast, refleksioner og erfaringer, når de eventuelt senere i processen selv står over for den samme udfordring (Nexø Jensen 2016). Klyngevejledning rummer således et potentiale for et dobbelt læringsudbytte for de studerende ved både at skulle give og modtage feedback.

I litteraturen fremhæves det endvidere, at de studerende bliver socialiseret ind i academia og trænet i akademisk argumentation ved at lytte, diskutere og give feedback til hinanden i klyngen. De studerende opnår kompetencer til at give og modtage konstruktiv feedback inden for nogle fastsatte rammer, hvilket er en relevant interpersonel kompetence på arbejdsmarkedet (Nexø Jensen 2016; Niclasen 2016). Klyngevejledning fungerer således som en form for masterclass, hvor de studerende giver hinanden gode råd efter tur samt lytter til og lærer af den vejledning, de andre projektgrupper får.

Flere studier indikerer endvidere, at de studerende i større omfang afleverer deres projekter til tiden, når de deltager i klyngevejledning. Rationalet er, at de studerende bliver holdt til ilden via klyngen og derfor i højere grad får arbejdet kontinuerligt med deres projekter i løbet af semesteret (Nexø Jensen 2016; Niclasen 2016).

Klyngevejledning kan ligeledes bidrage til at styrke det sociale sammenhold og faglige fælleskab mellem de studerende på en årgang, som rækker ud over netværket med egne gruppemedlemmer. I klyngen kan projektgrupperne støtte hinanden i en til tider frustrerende proces. Fællesskabet i en klynge kan også løfte trivselsmæssige problemer for de studerende (Nexø Jensen 2016).

Klyngevejledning kan ligeledes ses som en form for kollektiv eksamensforberedelse i forhold til, hvilke spørgsmål den enkelte projektgruppe kan forvente at få til sit projekt til eksamen.

For vejleder(ne)

For vejlederne begrænser klyngevejledning gentagelser af fx metodisk stof på tværs af projektgrupperne. I forbindelse med klyngevejledning behøver vejleder(ne) kun at sige formalia én gang, hvilket giver mere vejledningstid til at gå mere i dybden med faglige aspekter (Niclasen 2016).

Med klyngevejledning får vejlederne derudover i højere grad systematiseret deres vejledningstid og vil typisk opleve, at klyngevejledningen i højere grad giver mulighed for tættere koblinger mellem forskning og vejledning (Nexø Jensen 2015).

Trukket helt skarpt op kan man sige, at klyngevejledning til tider helt kan overflødiggøre vejleder, fordi de studerende bliver rigtig gode til at give hinanden konstruktiv feedback og -forward. De studerende vil med tiden ofte have de samme kommentarer som vejleder (Niclasen 2016).

Udfordringer ved klyngevejledning af projektgrupper

Der er endvidere identificeret en række umiddelbare udfordringer ved klyngevejledning af projektgrupper, som adskiller denne vejledningsform fra den individuelle/gruppevejledning.

Det bemærkes i litteraturen, at klyngevejledning kan udfordre både vejlederne og de studerende på deres tid og kompetencer. Begge parter kan opleve, at det kan være ekstra ressourcekrævende at praktisere klyngevejledning. Ligeledes skal begge parter udvikle kompetencer i forhold til at give og modtage feedback i klynger. Vejlederne skal også udvikle færdigheder i at facilitere klynger (Nexø Jensen 2015). Enkelte studerende oplever omvendt også klyngevejledning som en spareøvelse sammenlignet med individuel vejledning.

De studerende, der finder klyngevejledning for tidskrævende, vil typisk også have vanskeligt ved at se, hvad andre grupper projekter har med deres projekt at gøre, eller hvilken relevans feedback til andre projektgrupper har for dem. Der vil typisk også være studerende, der ikke engagerer sig i at give deres medstuderende kvalificeret feedback (Nexø Jensen 2016). Enkelte studerende har generelt svært ved at se værdien af at høre om andre grupper projekter og kan derfor til tider være uforberedte og deltage i klyngevejledningen af pligt. Enkelte studerende oplever klyngevejledning som mindre udbytterig, hvis der ikke er et emnefællesskab projektgrupperne imellem.

Enkelte studerende kan desuden opleve en uklar rammesætning af vejleder(ne)s og de studerendes roller og forpligtigelser i forbindelse med klyngevejledning. Særligt på de første semestre har de studerende typisk vanskeligere ved at vurdere, hvad de konkret bør forholde sig til ved de andre grupper projekter, og hvordan de kan bidrage positivt hertil.

Enkelte studerende oplever klyngevejledning som en "eksamenssituation", hvor det handler om at forsvare egen tilgang og demonstrere stor faglig viden snarere end at give og modtage konstruktiv kritik og bede om hjælp til de problemer, som man har i projektarbejdet på et givent tidspunkt.

Ligeledes kan enkelte projektgrupper af frygt for tyveri af gode ideer tilbageholde disse fra det kollektive læringsrum.

Fælles grundprincipper for klyngevejledning af projektgrupper

På baggrund af ovenstående gennemgang af styrker og udfordringer er der opstillet en række fælles grundprincipper for klyngevejledning af projektgrupper.

Tydelig rammesætning: Det er essentielt, at der opstilles en enkel struktur med klare regler for klyngevejledningen, og at der forventningsafstemmes, inden forløbet påbegyndes, herunder at der ikke er tale om hverken en "eksamenssituation" eller et præstationsrum, hvor det handler om at demonstrere faglig viden, men at fokus derimod bør være på at blive endnu klogere sammen ved at give og modtage konstruktiv feedback og -forward. Både vejleder(ne)s rolle og de studerendes forpligtelser over for hinanden skal ekspliciteres, så alle møder op med den rigtige indstilling og forberedelse. Rammesætning bør derfor være en vigtig del af introduktionen til semesterets arbejde og første klyngevejledningsmøde.

Italesættelse af forventet læringsudbytte: Det er vigtigt at få italesat, at klyngevejledning rummer et potentiale for et dobbelt læringsudbytte. Ud over at modtage konstruktiv feedback fra flere end blot vejleder, bliver de studerende også klogere af at læse eller høre om andre studerendes projekter og give feedback til deres medstuderende – peer learning.

Jævnlig møder i klyngen: Hvis klyngevejledning skal fungere godt, er det vigtigt, at klyngen mødes jævnligt, og at projektgrupperne føler sig gensidigt forpligtiget over for hinanden. Det er ofte lettere at arbejde med konstruktiv kritik og feedback, hvis de samme projektgrupper mødes i klyngen flere gange over et semester. Det virker afdramatiserede, at alle får kritik undervejs, samt at der er en vis kontinuitet i sparringspartnerne. Det er vurderingen, at klynger som mødes jævnligt i højere grad vil være præget af åbenhed, ærlighed og fortrolighed.

Metakommunikation om fagligt fællesskab: Vejleder(ne) skal være bevidst om, at metakommunikere om de mulige koblinger mellem gruppernes projekter i klyngen. Det giver de enkelte projektgrupper bedre mulighed for at se sammenhænge og få inspiration fra de øvrige projektgrupper i klyngen. Jo flere projekter de studerende kan spejle sig i, jo mere meningsfuldt bliver det at følge med i de andre projektgruppers proces og høre på den feedback, de får. Målet er at skabe et fagligt fællesskab i klyngen.

Grundig forberedelse: På de første semestre kan vejleder formulere nogle vejledende spørgsmål eller påpege nogle særlige fokusområder, som fx design, metode eller videnskabsteori, som de studerende kan forholde sig til i læsningen af de andres projekter. På de senere semestre kan de studerende selv formulere, hvad de vil have ud af det enkelte vejledningssæde og de andre gruppers feedback. Det bør kommunikeres klart, at det er en forudsætning for et stort læringsudbytte, at alle har sat sig grundigt ind i hinandens materialer, vel vidende at det er tidskrævende. Der kan dog i sig selv være et læringsudbytte i på relativ kort tid at skulle overskue store tekstmængder og finde frem til essensen.

Ingen one-size-fits-all-model: De forskellige modeller for klyngevejledning kan alle bringes i spil på forskellige semestre i løbet af uddannelsen. Ligeledes kan det variere, hvor mange projektgrupper der er i hver klynge, samt hvor stramt tematiseret klyngeinddelingen er. Der kan i sig selv være et læringsudbytte i at møde forskellige vejledningsforløb i løbet af uddannelsen.

Klare retningslinjer for god studiepraksis: Det bør ekspliciteres over for de studerende, hvor grænsen går mellem gode råd, ideudveksling, fælles diskussion og plagiat i forbindelse med peer feedback/klyngevejledning. Herunder skal konsekvenserne ved plagiat tydeliggøres over for de studerende.

Det bør endvidere overvejes, hvordan **digitale værktøjer** kan understøtte klyngevejledning – fx som en kontaktplatform for projektgrupperne i en klynge mellem hver vejledningssæde eller som en platform til at dele materialer. Det kan evt. være i et Moodle rum eller PBL Exchange/stud, som er en web-platform, hvor studerende på hele AAU kan dele og udvikle deres kompetencer inden for problemorienteret projektarbejde ved at stille spørgsmål til hinanden og besvare dem.

Referencer

Nexø Jensen, Hanne (2016) *Aktivering af opgaveskrivere i undervisnings- og vejledningsforløb*

Nexø Jensen, Hanne (2015) *Klyngevejlednings styrker svagheder i en kvalitets- og relevansoptik*, DUN-konference 2015

Niclasen, Janni (2016) *Klyngevejledning af specialestudierende*

Til eventuel videre inspiration

Klyngevejledning som bindeled mellem forskning og undervisning. / Jensen, Hanne Nexø. 2018

Faglig feedback og kontinuitet i kollektiv akademisk vejledning. / Nordentoft, Helle Merete; Mariager-Anderson, Kristina. 2018

Kort om kollektiv akademisk vejledning: hvad, hvorfor og hvordan. / Nordentoft, Helle Merete. 2017

Kollektiv akademisk vejledning: en introduktion. / Nordentoft, Helle Merete; Mariager-Anderson, Kristina; Smedegaard, Anne. 2016

Opgave- og skrivevejledning i klynger: Håndbog for undervisere og vejledere på videregående uddannelser. / Jensen, Hanne Nexø. 2015

UDKAST